

Бібліографічна довідка

Історія декоративного мистецтва України: У 5 т. (Голов. ред. Г. А. Скрипник; науковий редактор Т. В. Кара-Васильєва; НАН України, ІМФЕ ім. М.Т. Рильського). – К., 2007 – 2016.

В основі «Історії декоративного мистецтва України» лежить принципово нова концепція системного висвітлення розвитку українського декоративного мистецтва від найдавніших часів до сучасності, що охоплює комплекс різноманітних мистецьких видів і напрямів у сфері народного мистецтва, художніх промислів, художньої промисловості та творчості художників-професіоналів у їхньому тісному взаємозв'язку. Всі види й жанри декоративного мистецтва розглянуто з позицій еволюції художніх стилів в різні періоди історії України.

У першому томі «Історії...» – «Від найдавніших часів до пізнього середньовіччя» (головний редактор – Г. Скрипник, науковий редактор – Т. Кара-Васильєва, відповідальний редактор – З. Косицька) – досліджено художню творчість на українських теренах від доби пізнього палеоліту до середньовіччя включно. На основі аналізу пам'яток археології простежено перші прояви мистецтва. У той час з'явилися знаки, символи абстрактних понять, було започатковано орнаментальне мистецтво. Об'єктом аналізу цього тому видання стало мистецтво кочових племен Північного Причорномор'я – кіммерійців, скіфів, сарматів, а також античних міст. Традиції цього часу знайшли свою інтерпретацію в подальшому поступі історії і, зокрема, відіграли помітну роль у розвитку мистецтва Київської Русі. Високого рівня розвиток декоративного мистецтва досяг у XIV-XVI ст.ст.: тогочасні твори є гідним внеском до скарбниці європейської та світової культури.

Другий том – «Мистецтво XVII-XVIII століття» (головний редактор – Г. Скрипник, науковий редактор – Т. Кара-Васильєва, відповідальний редактор – З. Косицька) – присвячено декоративному мистецтву України XVII-XVIII ст.ст. – добі, що пов'язана зі становленням козацько-гетьманської держави – Гетьманщини і, зокрема, утвердженням стилю українського бароко в усіх видах мистецтв. Це був час розквіту культурно-освітнього руху, розбудови монастирського життя, храмового будівництва й мистецтва оздоблення, що сприяло розквіту всіх видів декоративного мистецтва, стимулювало інтенсивний розвиток цехового й мануфактурного виробництв, міських і сільських ремесел.

Третій том «Історії...» – «Мистецтво XIX століть» (головний редактор – Г. Скрипник, науковий редактор – Т. Кара-Васильєва, відповідальний редактор – Н. Студенець) – присвячено декоративному мистецтву України кінця XVIII – початку ХХ

ст. Тут представлено всі види й жанри мистецтва вказаного періоду – ткацтво, килимарство, вишивку, вибійку, гончарство, різьблення, обробку металу, малювання, витинанки тощо. Поряд із активним розвитком народного мистецтва та зародженням домашніх промислів спостерігалося піднесення в промисловості. Про це свідчила поява цілої низки порцеляно-фаянсових, ткацьких, шкіряних, ливарних, суконних, скляних підприємств і перетворення їх на великі центри виробництва.

Четвертий та п'ятий томи «Історії...» присвячено декоративному мистецтву ХХ століття, яке з позицій сучасного мистецтвознавства потребувало перегляду й кардинального переосмислення.

У четвертому томі – «Народне мистецтво та художні промисли ХХ століття» (головний редактор – Г. Скрипник, науковий редактор – Т. Кара-Васильєва, відповідальний редактор – О. Клименко) – вперше у мистецтвознавчій практиці автори пішли шляхом окремого розгляду творчості майстрів народного мистецтва провідних осередків різних регіонів, діяльності земських майстерень і підприємств системи художніх промислів. Відзначено, що еволюційні процеси й революційні катаклізми зумовили складну панораму художнього життя України впродовж усього ХХ ст.: відбувалися кардинальні зміни в соціальній сфері й політичних орієнтирах, в економіці та суспільній психології. Все це відчутно позначилося на розвитку культури й мистецтва, в тому числі народного.

У п'ятому томі – «Мистецтво ХХ - початку ХХІ століття» (головний редактор – Г. Скрипник, науковий редактор – Т. Кара-Васильєва, відповідальний редактор – З. Чегусова) – розкрито творчість численної когорти художників-професіоналів, які у своїх уподобаннях керувалися тенденціями розвитку світового художнього процесу. У томі розкрито художній поступ українського декоративного мистецтва – від творчості митців авангарду початку ХХ ст. до сучасного постмодерну ХХІ ст. На основі комплексного вивчення й аналізу найважливіших образно-пластичних концепцій ХХ століття автори цього тому подають розвиток таких основних видів декоративного мистецтва, як кераміка, вітраж, гобелен, художнє ткацтво, вишивка, розпис на тканині, церковна пластика, ювелірне мистецтво, новаційний текстиль тощо. Уперше в українському мистецтвознавстві створено цілісну картину еволюційного розвитку українського декоративного мистецтва в історико-художньому процесі ХХ ст., яка відображає шлях митців від класичних форм у стилях історизму (еклектики), модерну, ар-деко, конструктивізму початку століття – через псевдокласичні форми тоталітарного мистецтва 1930-1950-х рр., неофольклоризм та утилітарну конструктивність форм 1960-х рр., необарокову надмірність скульптурно-зображальних мотивів 1970-1980-х рр. – до полістилізму 90-х рр.

Особливо слід відзначити високопрофесійне багатоілюстроване художнє оформлення «**Історії декоративного мистецтва України**». Належний науково-художній і поліграфічний рівень цього видання забезпечили редактор-координатор О. Щербак, редактор Н. Джумаєва, дизайнери-верстальники О. Михолат і М. Голеня.